

ASPECTE ALE SELECTĂRII ȘI PROMOVĂRII CADRELOR POLIȚIENEȘTI

Alexandru ZOSIM,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Catedrei „Drept penal și criminologie”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI*

Rezumat:

Articolul are ca obiect de cercetare aspectele selectării și promovării cadrelor polițienești. Autorul analizează situația actuală în domeniu și propune direcții prioritare de perfecționare.

Cuvinte-cheie: selectarea cadrelor, promovarea cadrelor, funcția publică, funcționar public, poliție.

Résumé

L'article se concentre sur les aspects de sélection et de promotion des cadres de police. L'auteur analyse la situation actuelle dans le domaine et propose les directions prioritaires de modernisation.

Mots-clés: sélection des cadres, promotion des cadres, fonction publique, fonctionnaire, police.

Introducere. Noile state create pe teritoriul fostei URSS au moștenit de la acest stat totalitar un sistem administrativ de dirijare bine structurat. Practic fără modificări esențiale acesta funcționează și până în prezent.

Considerăm însă că, deoarece existăm deja în noi condiții sociale, mecanismele vechi de dirijare nu mai corespund realității contemporane.

În URSS organele de stat, inclusiv poliția constituiau elemente ale sistemului politic unic al statului. Partidul comunist controla întreg sistemul de dirijare. „Dirijarea de partid constituie premisa necesară a activității coordonate și orientate a organelor de ocrotire a dreptului și altor organe de stat, organizații obștești, colectivelor de muncă în vederea creării unui front larg de luptă cu încălcările de drept [4, p. 20]”, considerau specialiștii în acea perioadă.

Teoretic, statul sovietic prezintă un sistem unic al puterii populare, care era realizată prin intermediul sovietelor electivă de diferit rang. Fiecare soviet, chiar și cel local avea statut de organ al puterii de stat. În mod ideal, sistemul unic exclude divergențele și contradicțiile între interesele generale

de stat și cele locale [3, p. 472].

În momentul de față, ne confruntăm cu o situație cu totul diferită. Pluripartismul reprezintă fundamentul unui stat democratic contemporan, dar, din păcate, politicienii contemporani nu întotdeauna se caracterizează printr-un comportament onest și principial în procesul alegerii mijloacelor de atingere a scopurilor lor. Asistăm la un proces permanent de luptă pentru acapararea și reținerea puterii de stat. Pentru a uni masele în jurul puterii de stat nu rareori este utilizată imaginea dușmanului [8, p. 104]. Intrarea în parlament pe tanc sau pășind peste corpurile neînsuflețite ale colegilor și adversarilor săi sunt apreciate drept procedee normale ale vieții politice contemporane.

Metode și materiale aplicate. În limitele de studiu al acestui articol, în calitate de metodă de cercetare principală a fost utilizată metoda comparativă de studiere a aspectelor selectării și promovării cadrelor polițienești. În afară de metoda comparativă au mai fost utilizate o serie de metode cum ar fi: metoda analizei logice, interpretării logice, clasificării etc.

Conținut de bază. În pofida declarației oficiale a independenței politice a organelor de ocrotire a dreptului, mecanismele care ar asigura real această independență nu au fost corect implementate nici în MAI, nici în alte structuri de stat. În realitate, dirijarea și controlul organelor inferioare sunt realizate prin intermediul aparatului politic: conducătorii organelor puterii de stat de diferit nivel neoficial reprezintă organizațiile politice de guvernământ. Astăzi în Republica Moldova este practic imposibil ca o persoană, care nu aparține unei organizații influente de conducere, să ocupe un post de conducere. În cazul schimbării puterii politice în stat sunt schimbați și conducătorii practic ai tuturor organelor de stat indiferent de nivelul și statutul lor.

Specialiștii contemporani în sfera dreptului constituțional apreciază această situație drept una inacceptabilă. Funcționarii serviciilor publice, rămânând la posturile lor indiferent de schimbarea guvernului, reprezintă veriga principală, care asigură continuitatea și stabilitatea funcționării aparatului de stat [6, p. 281]. Deputații, miniștrii se schimbă, iar aparatul rămâne – anume el realizând funcțiile principale ale statului.

Forțele politice ajunse la putere au posibilitatea reală de a profita de sistemul sovietic de dirijare comod pentru realizarea prin intermediul aparatului de stat a diverselor intrigi, inclusiv contracararea unor astfel de forme ale luptei politice precum mitingurile, demonstrațiile, grevele etc.

În astfel de situații subdiviziunile MAI, care sunt obligate să se supună ordinelor parvenite de la superiori, deși acestea nu întotdeauna sunt dictate de necesitățile situației operative, în schimb practic reflectă permanent interesele politice ale forțelor politice de guvernământ, nu sunt în stare să

asigure în măsura necesară securitatea vieții și sănătății cetățenilor.

Mecanismul vechi de dirijare a OAI era special adaptat pentru comoditatea utilizării lui de către puterea centrală, permitea controlul opiniilor politice ale funcționarilor ei. Profesionalismul angajatului era cercetat ca factor secundar în procesul avansării în carieră.

Procesele continui de reorganizare a organelor afacerilor interne sunt însoțite de strămutări nehibzuite pe diferite căi ale colaboratorilor, care posedă un profesionalism înalt, și de înlocuirea locurilor vacante prin persoane neprofesionale.

Potențialul de specialiști al organelor afacerilor interne și al întregului sistem de ocrotire a dreptului grație mai multor cauze specifice a scăzut până la un nivel critic.

A apărut și a evoluat așa-numitul sistem al structurilor polițienești „de buzunar” împreună cu tot ansamblul de fenomene negative adiacente – cumetrismul, numirea în funcții în baza principiilor fidelității persoanelor, apartenenței naționale etc. [2, p. 176]. Această situație devine posibilă și grație imperfecțiunii procedurii de selectare, angajare și avansare a cadrelor în MAI.

În lume a primit o răspândire largă metoda formării serviciilor publice în baza sistemului meritelor (*merit system*).

Esența ei constă în aceea că:

Legislația stabilește că candidenții la funcțiile serviciului public pot fi angajați doar în baza capacităților lor profesionale, calităților de muncă: studii, calificare, capacitățile și deprinderile, stagiul de muncă etc.

În cadrul sistemului de merite este interzisă numirea, avansarea sau concedierea funcționarului din motive politice [1, p. 107].

În opoziție cu acest sistem s-a format sistemul dobânzii (*spoils system*), care permite numirea și concedierea funcționarilor publici din motive politice, admite „curățarea” în masă a aparatului de stat în cazul schimbărilor în conducerea politică a statului.

În prezent nici o țară din lume nu se declară adeptă a acestui sistem. Dimpotrivă, pretutindeni se elaborează garanții juridice de luptă cu el, mai ales prin intermediul indicării exacte a condițiilor de aplicare a sistemului de merite [1, p. 108].

Astfel, în conformitate cu alin. (1) art. 28 al Legii nr. 158 din 04.07.2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public „Concursul pentru ocuparea funcției publice vacante sau temporar vacante are la bază principiile competiției deschise, transparenței, competenței și meritelor profesionale, precum și principiul egalității accesului la funcțiile publice pentru fiecare cetățean” [10].

Constatăm însă că în realitate în Republica Moldova acest sistem func-

.....

ționează doar „pe hârtie”, neoficial însă aplicându-se sistemul dobânzii, care permite numirea și concedierea funcționarilor publici în baza motivelor politice.

În pofida democratizării societății noastre, este necesar să continuăm reformarea structurilor de dirijare de stat.

În opinia noastră, este necesar să cercetăm mai detaliat experiența țărilor străine în sfera selectării și avansării funcționarilor publici. În Franța, de exemplu, pentru a avansa la funcția următoare este necesar de susținut un examen serios, în cadrul căruia se apreciază nu doar nivelul profesional al funcționarului, ci și nivelul de cultură generală. În Anglia, unele categorii de funcționari sunt supuse testului referitor la posedarea manierelor, prezența capacităților de a menține o discuție amabilă cu cetățeanul. Este important de a asigura publicitatea respectivelor examene și a rezultatelor lor. În multe state candidații selectați, indiferent de experiența precedentă, sunt obligați să treacă un curs serios de pregătire până a purcede la executarea noilor obligații de serviciu (în funcție de post acest termen de studii poate constitui până la doi ani).

Influențează negativ asupra relațiilor de serviciu și faptul că asupra colaboratorilor organelor afacerilor interne își răsfrâng acțiunea regulamentele militare.

Concluzii. Generalizând cele expuse mai sus, considerăm că lărgirea controlului democratic asupra activității administrației, sporirea transparenței procedurii de luare a deciziilor rămâne a fi una dintre principalele probleme ale dirijării democratice.

Soluționarea problemelor indicate va duce nu doar la lichidarea divergențelor politice în procesul interacțiunii organelor afacerilor interne cu organele de autoadministrare locală, ci va contribui și la sporirea profesionalismului colaboratorilor MAI, iar în final și la întărirea legalității în ansamblu.

Referințe bibliografice

1. Административное право зарубежных стран. Учебник. Под ред. Козырина а. Н. и Истатиной М.А. Москва: изд. Спарк, 2003.
2. Аптухов С.А., Преступления сотрудников милиции. С.-Пб., 2001.
3. Арановский К.В., Государственное право зарубежных стран. Учебное пособие. Москва, 2000.
4. Загородный А.В., Координация деятельности органов внутренних дел с другими государственными органами и общественными организациями в предупреждении правонарушений и укреплении общественного порядка. Учебное пособие. Москва, 1981.
5. Калашникова С.В., Местное самоуправление как основа конститу-

- ционного строя Российской Федерации и условие формирования гражданского общества. // Местное самоуправление, история, современность и перспективы. Труды Академии Управления. Москва, 2001.
6. Конституционное право зарубежных стран. Учебное пособие. Под общ. ред. Баглая М.В., Лейбо Ю.И., Энтина Л.М. Москва: изд. Норма, 2004.
 7. Мишин А.А., Конституционное (государственное) право зарубежных стран. Учебник. Москва, 2003.
 8. Петрухин И.Л., Человек и власть (в сфере борьбы с преступностью). Москва: изд. Юристъ, 1999.
 9. Прудников А.С., Организационно-правовые формы деятельности местного самоуправления. // Местное самоуправление, история, современность и перспективы. Труды Академии Управления. Москва, 2001.
 10. Lege nr. 158 din 04.07.2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public // Publicat: 23.12.2008 în Monitorul Oficial nr. 230-232.